

Kulturdepartementet
v/avdelingsdirektør Therese Koppang

Deres ref: 20/4865-1

Oslo, 16.10.20

Innspill om hva som kan opprettholde aktivitetsnivået i idretten og frivilligheten

Vi viser til brev fra Kulturdepartementet 22.9.20 hvor departementet ber om innspill i forbindelse med arbeidet med stimuleringsordning for frivilligheten og idretten som skal gjelde fra 1.1.21. Frivillighet Norge er glad for at departementet jobber med stimulerings tiltak og takker for muligheten til å komme med innspill.

Frivillighet Norge har over 330 medlemsorganisasjoner som til sammen representerer et stort mangfold av organisasjonsformer og aktiviteter i frivilligheten. Vi har både paraplyorganisasjoner, nasjonale organisasjoner med underledd og nasjonale og lokale frittstående organisasjoner blant våre medlemmer. Koronapandemien rammer hele samfunnet, og den rammer også hele frivillig sektor. Ulike organisasjoner rammes ulikt, og får å oppnå målet med å opprettholde aktivitetsnivået i idretten og frivilligheten må departementet ta hensyn til at det store mangfoldet i frivillig sektor.

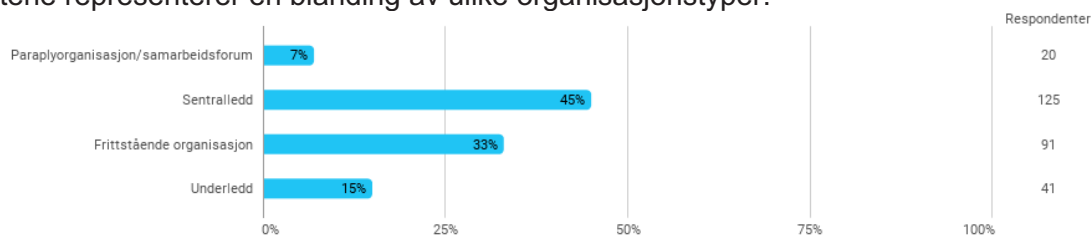
Kartlegging blant frivillige organisasjoner

Om kartleggingen

Frivillighet Norge gjennomførte i perioden 28.9. - 5.10. en kartlegging i samarbeid med flere paraplyorganisasjoner for å innhente informasjon fra organisasjoner. Kartleggingen var basert på spørsmålene Kulturdepartementet stilte i brevet 22.9. I kartleggingen ble respondentene bedt om å oppgi hvilke(n) paraplyorganisasjon de er tilknyttet. Den kommende gjennomgangen er basert på alle respondenter i undersøkelsen. Kartleggingen inneholdt både svar med ferdig definerte kategorier og åpne tekstfelt.

Det kom inn totalt 277 svar på undersøkelsen, hvorav 240 var helt gjennomført og 37 delvis gjennomført.

Respondentene representerer en blanding av ulike organisasjonstyper:

Avlyste og delvis gjennomførte aktiviteter

Pandemien påvirker i svært stor grad aktivitetene i frivillig sektor. Så godt som alle respondentene har avlyst aktivitet som følge av restriksjoner i forbindelse med koronapandemien:

- 58 % av respondentene har avlyst over halvparten av aktivitetene sine fram til undersøkelsestidspunkt.
- 41 % av respondentene har endret eller delvis gjennomført over halvparten av sine aktiviteter fram til i dag.

Vi har også kartlagt avlysninger framover i tid. For resten av 2020 er det en relativt høy andel av aktivitetene som allerede er avlyst, men for 2021 er det foreløpig en relativt lav andel:

- 1/3 av respondentene oppgir at de har avlyst over halvparten av sine aktiviteter for resten av året.
- Kun 13 % av respondentene oppgir at de har avlyst over halvparten av sine aktiviteter for 2021.
- 54 % av respondentene har foreløpig ikke avlyst noen aktiviteter for 2021.

Hvordan påvirkes ulike typer aktiviteter av korona?

Departementet har stilt følgende spørsmål:

- «Hvilke aktiviteter er det i dagens situasjon ikke mulig å gjennomføre som følge av restriksjoner?»
- «Hvilke aktiviteter lar seg helt eller delvis gjennomføre og hvilke endringer/tilpasninger har vært nødvendige?»

For å svare på dette har respondentene oppgitt hvilke typer aktiviteter de vanligvis gjennomfører i organisasjonen. De er også spurt om hvilke typer aktiviteter det ikke er mulig å gjennomføre som følge av restriksjoner i forbindelse med koronapandemien, og hvilke typer aktiviteter som lar seg helt eller delvis gjennomføre. Svarene er slått sammen i tabellen på neste side:

Type aktivitet	Prosent som har aktiviteten	Andel som angir at aktiviteten ikke kan gjennomføres ¹	Andel som angir at aktivitet kan helt eller delvis gjennomføres ²
Regelmessige fritidsaktiviteter (kultur, idrett, friluftsliv, etc)	52 %	35 %	72 %
Kurs og opplæring med inntil en dags varighet (inkluderer også kurs over flere uker men uten samlinger med overnatting)	63 %	28 %	69 %
Kurs og opplæring med flere dagers sammenhengende varighet (for eksempel helgekurs)	62 %	55 %	44 %
Arrangementer med publikum (kultur, festival, forestilling, idrett, ol.)	58 %	68 %	38 %
Medlemsmøter med inntil en dags varighet	71 %	25 %	63 %
Medlemsmøter med flere dagers sammenhengende varighet	37 %	48 %	33 %
Sosiale samlinger for medlemmer med inntil en dags varighet	59 %	34 %	54 %
Sosiale samlinger for medlemmer med flere dagers sammenhengende varighet (for eksempel helgeturer)	42 %	61 %	31 %
Hjelp/bistand til enkeltpersoner (besøksvenn, leksehjelp, likepersonarbeid, etc.)	29 %	24 %	63 %
Marked/basar/loppemarked	22 %	62 %	35 %
Sosiale samlinger/markeringer/møteplasser i lokalmiljøet	52 %	40 %	43 %
Styremøte	90 %	7 %	85 %
Årsmøte/landsmøte	89 %	31 %	61 %

Kartleggingen viser at det innenfor alle aktivitetskategorier er organisasjoner som oppgir at aktivitetene ikke kan gjennomføres. Samtidig er det en tydelig forskjell mellom aktiviteter med kort varighet og aktiviteter med lengre varighet. Styremøter og regelmessige fritidsaktiviteter er den typen aktivitet flest oppgir at det er mulig å gjennomføre helt eller delvis.

¹ Andel av de organisasjonene som har oppgitt at de vanligvis har denne typen aktiviteter.

² Tabellen er en kombinasjon av følgende tre spørsmål: «Hvilke typer aktiviteter gjennomfører deres organisasjon normalt i løpet av et år? Med normalt mener vi dersom det ikke hadde vært noen koronapandemi.», «Hvilke typer aktiviteter er det i dagens situasjon ikke mulig å gjennomføre som følge av restriksjoner i forbindelse med koronapandemien?» og «Hvilke typer aktiviteter lar seg helt eller delvis gjennomføre i dagens situasjon?». Kategoriene var definert på forhånd og alle tre spørsmål ble stilt til alle respondenter. Siden det har vært mulig å svare både at en aktivitetstype ikke kan gjennomføres og at den kan delvis gjennomføres blir ikke summen av kolonne 2 og 3 akkurat 100 %, slik man kunne forvente hvis dette var stilt som ett og samme spørsmål.

Nye og endrede aktiviteter

Departementet har stilt følgende spørsmål:

- «Hvilke aktiviteter er det i dagens situasjon ikke mulig å gjennomføre som følge av restriksjoner?»
- «Hvilke aktiviteter lar seg helt eller delvis gjennomføre og hvilke endringer/tilpasninger har vært nødvendige?»

Vår kartlegging viser at 65 % av respondentene har etablert nye aktiviteter som følge av koronapandemien. 88 % har endret noen av aktivitetene sine. Organisasjonene er bedt om å oppgi i åpne tekstsvaer hvilke nye eller endrede aktiviteter som har fungert bra, hvilke som ikke har fungert bra. De er også bedt om å utdype hvorfor aktivitetene har fungert bra eller mindre bra.

Nye eller endrede aktiviteter som har fungert bra

Digitalisering/nettbaserte versjoner av aktiviteter oppleves å fungere godt, men ikke nødvendigvis like bra som fysiske møteplasser. Særlig kurs/opplæring, styremøter og årsmøter gjennomføres digitalt. Telefon har også fungert som erstatning for fysiske samlinger/møter. Flere har også positive erfaringer med å få gjennomført aktiviteter, men med da større avstand, færre deltakere, oppdeling i flere mindre lokale arrangement, uten overnatting. Ellers nevnes også utendørsarrangement som et alternativ flere benytter seg av.

Hvorfor har de fungert bra?

Overordnet er oppfatningen at gjennomføring med tilpasning ikke nødvendigvis er optimalt, men at det er bedre enn alternativet som er å ikke ha aktivitet i det hele tatt. Det oppleves som positivt fordi det er løsninger i en vanskelig situasjon, men samtidig er det midlertidige løsninger som ikke er fullgode erstatninger for ordinær aktivitet.

For mange har koronasituasjonen drevet frem utvikling av digitale tilbud, videreutvikling av eksisterende aktiviteter og annen digitalisering som oppleves positivt og som kanskje har vært planlagt, men som nå har kommet raskere.

Det kommer også frem at for noen har aktiviteter i mindre grupper vært positivt og at en når nye grupper på digitale plattformer. Noen trekker frem at det er enkelt å arrangere og enkelt for mange å delta på digitale møter. Folk kan møtes uavhengig av geografisk avstand. Digitale møter kan være kostnadsbesparende dersom de erstatter reising. Flere oppfatter at det fungerer godt fordi de har gode tekniske løsninger tilgjengelig.

Endringene har vært krevende og det er mye jobb og frivillig innsats bak vellykkede alternativer.

Flere opplever at alternativene har fungert fordi folk har hatt behov for informasjon og for en måte å kunne møtes på. Det har gitt vilje til å tilpasse seg både hos arrangør og deltaker.

Nye eller endrede aktiviteter som ikke har fungert bra og hvorfor

Overordnet klarer ikke nye eller endrede aktiviteter å skape det samme fellesskapet som ordinær aktivitet.

Digitale løsninger oppleves ikke som en fullgod erstatning for å møtes fysisk. De ivaretar behov for formelle vedtak, men ikke nødvendigvis andre behov som diskusjon og fellesskap. Noen opplever at det er vanskelig å ivareta medlemsdemokratiet.

Mange melder om at “markedet er mettet” for digitale arrangement. Det blir vanskeligere å rekruttere og opprettholde interesse med de reduserte arrangementene/aktivitetene.

Flere har måttet kutte i antall aktiviteter og/eller innhold og opplever at de ikke leverer like god kvalitet på arrangement som tidligere. Sosiale arrangement blir ofte avlyst. Det meldes også om digitale arrangement som ikke har fungert godt. Nye tilbud klarer ikke alltid å dekke behovet/ imøtekomme målsetningen og noen venter med å delta til det ordinære tilbudet er tilbake.

Noen forteller at det har vært vanskelig å få med barn på digitale arrangement fordi de har hatt mye av det også gjennom skolen, og at det har vært vanskelig å forklare hvorfor ting er endret eller avlyst. Det er en bekymring for at motivasjonen til å delta svekkes over tid.

Det krever mer å arrangere og det er mye usikkerhet knyttet til smittevern og regelverk fra arrangører og deltakere. Det er tidkrevende å opprettholde tett kontakt med medlemmer, eksempelvis via telefon. Det er vanskelig å planlegge for en fremtid en ikke vet hva bringer og når en er usikker på hvilke ressurser en har fremover.

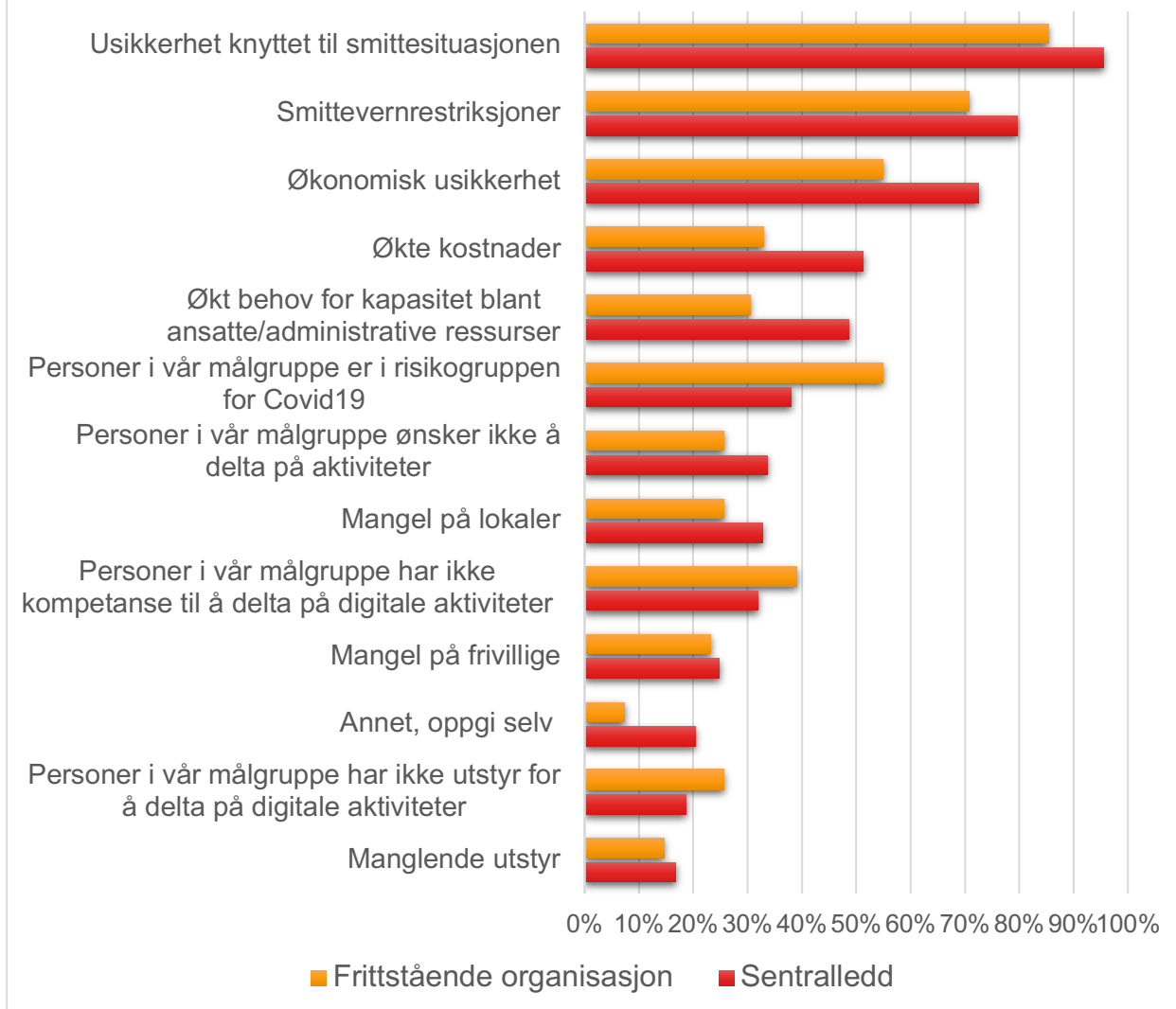
Mange har ikke kompetanse og utstyr til å delta digitalt, spesielt eldre, eller har ikke samme mulighet av andre årsaker. Det meldes om en bekymring for økt utenforskap fordi noen grupper mister sosiale fellesskap som ikke kan erstattes av digitale løsninger. For eksempel meldes det om at digitale møter oppleves som mindre inkluderende for blinde og generell mangel på universell utforming på digitale plattformer. Det er heller ikke alle typer samtaler og tema som egner seg for digitale plattformer. Dette går kanskje særskilt ut over grupper med svake sosiale nettverk fra før.

Noen forteller at de ikke har kapasitet og kompetanse til å arrangere større arrangement digitalt. Veldig mange opplever at det er vanskelig å finne egnede lokaler og flere har utfordringer med å imøtekomme andre praktiske/tekniske behov ved fysiske aktiviteter/arrangement.

Utfordringer organisasjonene opplever

Organisasjonene ble bedt om å oppgi hvilke utfordringer de opplever når de skal planlegge aktivitet framover. Vi har her kun tatt med svarene fra sentralleddene og de frittstående organisasjonene, siden vi antar at disse er de mest relevante aktørene. Utvalget av underledd som har svart på undersøkelsen er såpass lite at vi ikke regner med at det er representativt for bredden av underledd i frivilligheten. Sentralleddene har i all hovedsak oppgitt at de svarer på vegne av hele organisasjonen.

Største utfordringer for planlegging av aktivitet framover

“Hva er de største utfordringene for dere når det gjelder planlegging av aktiviteter framover?”

Figuren viser at de viktigste utfordringene handler om selve smittesituasjonen og restriksjonene på aktiviteter. Disse utfordringene kan ikke løses gjennom stimuleringstiltak, men er uansett de viktigste faktorene frivillige organisasjoner må ta høyde for i sine planer for 2021. Det samme gjelder faktorer som at personer i målgruppen ikke kan eller ikke ønsker å delta på aktiviteter som følge av pandemien. Andre utfordringer er det imidlertid mulig å påvirke gjennom stimuleringstiltak, spesielt økte kostnader, økonomisk usikkerhet, økte kapasitetsbehov og tilgang på egnede lokaler.

Andre utfordringer når det gjelder planlegging av aktiviteter framover

Under «Annet» peker mange av respondentene på faktorer som at digitale aktiviteter ikke fullt ut kan erstatte fysiske samlinger, at lokale tillitsvalgte er bekymret for å ta ansvar for aktivitet som kan spre smitte, at spesielt sårbare grupper faller fra (for eksempel tilbud til rusmisbrukere) og at målgruppen mangler digital kompetanse. Det er vanskelig å tilrettelegge for alle med digitale aktiviteter. Flere har også målgruppe og frivillige i risikogrupper. Det er utfordrende å finne lokaler som organisasjonen har økonomi til å leie samtidig som de tilfredsstillende behov tilknyttet

smittevern. Organisasjonene er usikre på når de kan begynne å planlegge for normal drift og er bekymret for å miste medlemmer.

Nødvendige tilpasninger av aktivitetene

“Hvilke tilpasninger er nødvendige for å gjennomføre aktivitetene helt eller delvis i dagens situasjon?”

Nedenfor gjengir vi de viktigste tilpasningene respondentene har oppgitt.

- Arrangement flyttes til digitale plattformer.
- Arrangement gjennomføres med færre deltakere. Dette kan også innebære til at ett arrangement deles opp i flere mindre.
- Mer personale/frivillige. Dersom samme aktivitet gjennomføres i mindre grupper vil det kreve flere arrangører, kursholdere, innledere, instruktører og lignende. Det krever også mer folk planlegging, tilrettelegging og oppfølging av smittevern og renhold.
- Ha smittevernsrutiner på plass. Dette gjelder også nye regler for påmelding/registrering av deltakere og for renhold. Ha tilgjengelig nødvendig smittevernsutstyr.
- Lokaler som er store nok. Økt renhold i forbindelse med bruk av lokaler.
- Utstyr og digital infrastruktur er nødvendig. Tilgjengeliggjøre digitale verktøy.
- Opplæring og support av medlemmer i bruk av digitale verktøy. Opplæring i smittevern.
- Mat som serveres er innpakket porsjonsvis.
- Utvikle digitale versjoner av aktiviteter.
- Avholde arrangement andre steder enn Oslo (og andre områder med mye smitte).
- Mindre reiseaktivitet, spesielt med offentlig transport. Mindre overnatting, endret til dagsarrangement.
- Skaffe avtaler som gjør det mulig å avlyse på kort varsel.

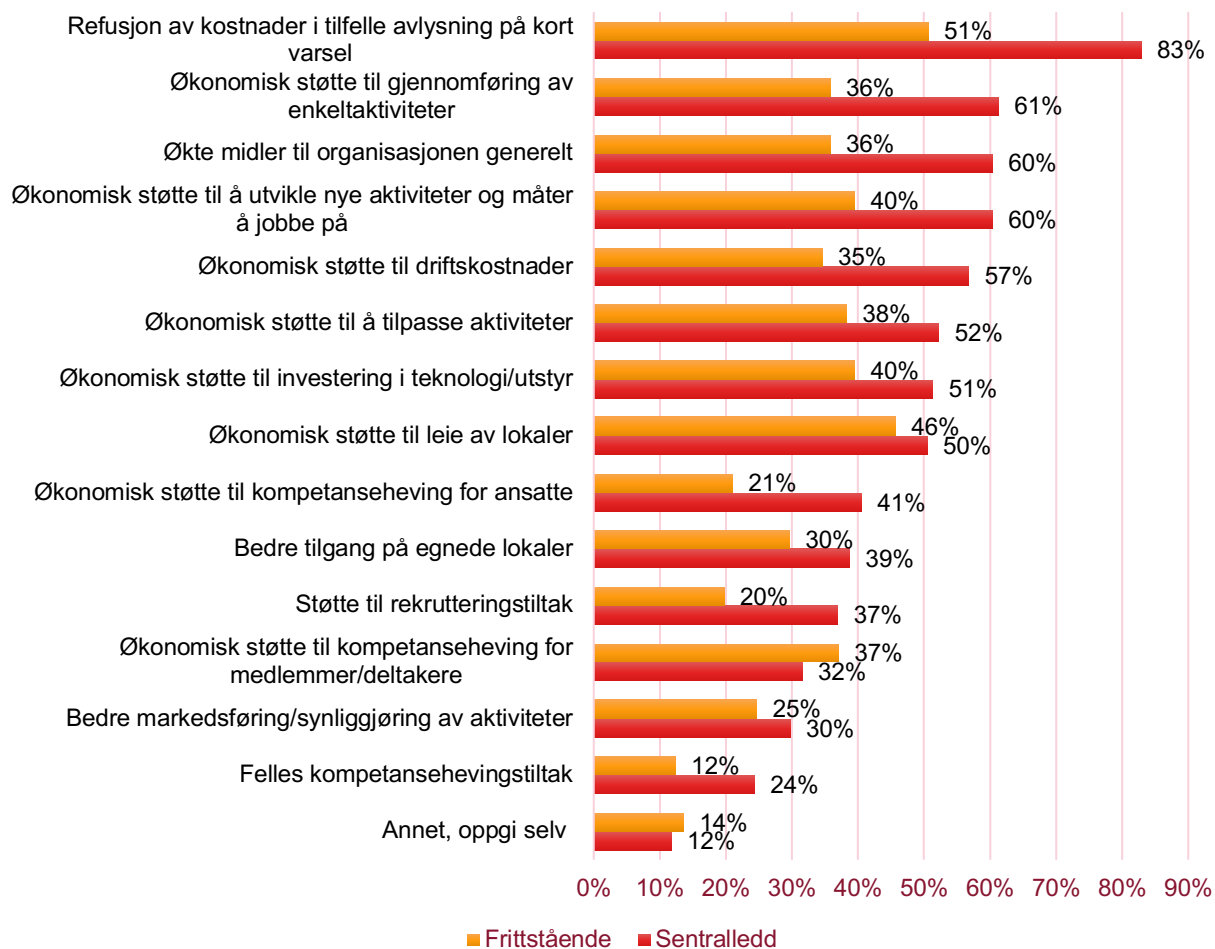
Typer støtte organisasjonene har behov for

Departementet har stilt følgende spørsmål:

- «For å fremme økt aktivitet, hva slags type støtte er det mest behov for (dette kan i tillegg til økonomisk støtte for eksempel inkludere kompetansebehov, ny teknologi, lokaler, utstyr o.l.)?»

Som i spørsmålet om utfordringer velger vi å fokusere på svarene fra sentralledd og frittstående organisasjoner på dette spørsmålet.

Hvilken støtte gjør det mulig å øke aktiviteten?

“Hvilke(n) type(r) støtte vil gjøre det mulig for dere å øke aktiviteten, gitt at smittevernregler som en meters avstand og antallsbegrensninger på maks 200 personer per arrangement fortsatt vil gjelde?”

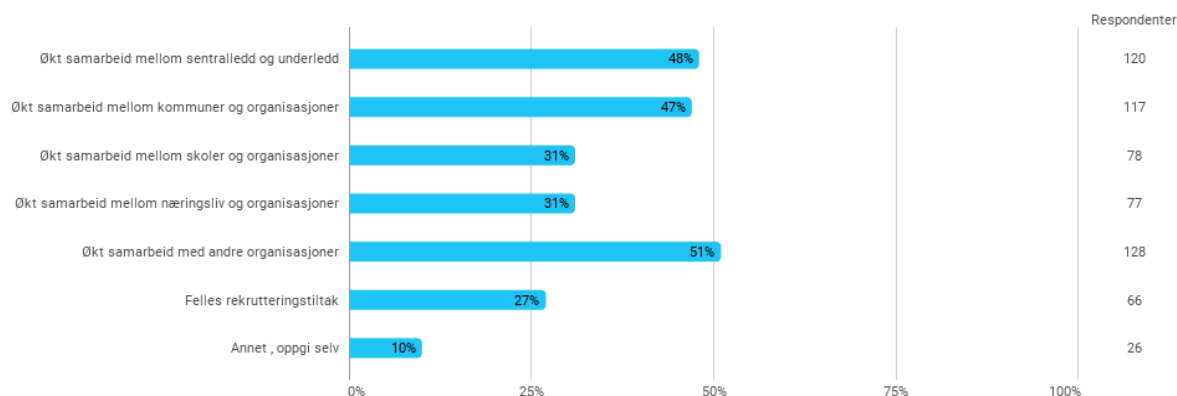
Respondentenes svar viser at det enkelttiltaket som peker seg ut er refusjon av kostnader i tilfelle avlysning på kort varsel. Det er en vesentlig høyere andel sentrallledd enn frittstående organisasjoner som har valgt dette alternativet. Ellers fordeler svarene seg mellom de ulike typene økonomiske tiltak, noe som tyder på at det er behov for fleksible ordninger for å møte behovene i en bredde av frivilligheten.

Under «annet» kommer det her inn lite som ikke dekkes tematisk i figuren over.

Koordinering og samarbeid

Departementet har stilt følgende spørsmål:

- Hvilke koordinerings- og samhandlingsgrep vil fremme økt aktivitet (for eksempel samarbeid mellom lokalledd og sentrallledd, samarbeid med kommuner, skoler, næringsliv osv.)?

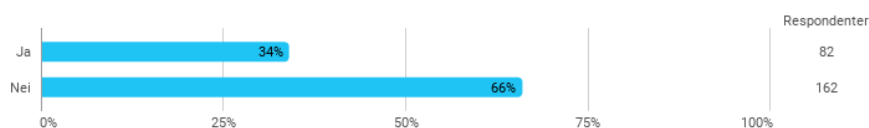
“Hvilke typer samarbeid vil i størst grad fremme økt aktivitet i din organisasjon i 2021?”

Samarbeid med andre organisasjoner, mellom sentralledd og underledd og mellom kommuner og organisasjoner peker seg ut i svarene. Men det er også i underkant av 1/3 av organisasjonene som mener økt samarbeid med næringsliv, skoler og felles rekrutteringstiltak vil fremme økt aktivitet.

I fritekstsvarende under «annet» er det her flere som peker på behovet for bedre samarbeid knyttet til smitteverntiltak. Noen peker også på at det er behov for økt samarbeid med kommunelegen med tanke på hvilke aktiviteter som vurderes som forsvarlige og hvilke som ikke gjør det.

Kompensasjon for tapte inntekter

Vår kartlegging viser at 2/3 av respondentene ikke har søkt om kompensasjon for tapte inntekter via Lotteritilsynet.

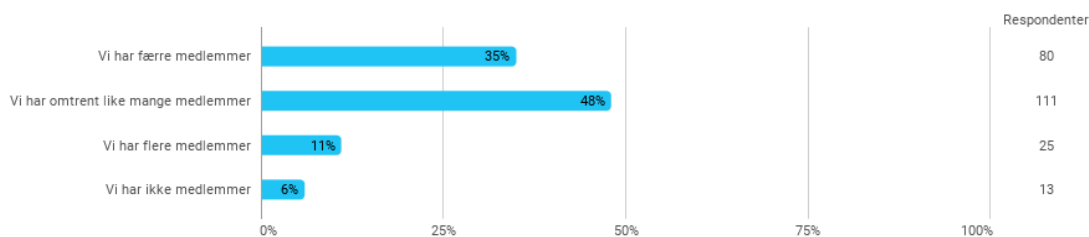
“Har dere søkt Lotteritilsynet om kompensasjon for tapte inntekter?”

Årsaker til at respondentene ikke har søkt

Hovedårsaken til at organisasjoner ikke har søkt støtte i nåværende ordningen oppgis å være at de ikke kvalifiserer eller at den ikke dekker den type inntektstap de har hatt. I tillegg er det mange som sier at de har over 60% statsstøtte eller har tap på under 25 000 som også gjør at de ikke kan søke støtte. Samtidig er det mange som oppgir at de ikke har hatt behov for å søke eller ikke har sett ordningen som relevant. Andre årsaker er at de ikke kjente til ordningen eller at den ikke var aktuell for dem, at de ikke har hatt kapasitet til å søke eller at de ikke ennå vet om de kvalifiserer.

Utvikling i medlemstall

Mange har uttrykt bekymring for fallende medlemstall som følge av avlyste eller endrede aktiviteter og mindre muligheter til å drive medlemsrekruttering som følge av pandemien. Vår kartlegging bekrefter at mange organisasjoner har færre medlemmer nå enn ved inngangen til året:

“Hvis organisasjonen har medlemmer, hvordan anslår du at utviklingen i medlemstall vært i organisasjonen siden 1.1.20?”

Andre innspill for økt aktivitet

Vi spurte respondentene om de hadde andre innspill eller kommentarer til hva som skal til for å skape økt aktivitet fremover. Mange er tydelige på behovet for driftsmidler og økte administrative ressurser. Økonomisk usikkerhet gjør at flere er redde for å sette i gang aktiviteter som kan medføre tap dersom smittesituasjonen endrer seg. Det er et behov for forutsigbarhet og stabilitet til å drive utvikling og skape trygge møteplasser.

Det gjentas også her at det er utfordrende å finne egnede lokaler som også er økonomisk overkommelig. Her peker flere på behov for tettere dialog med lokale og regionale myndigheter.

Det nevnes i tillegg behov for kompetanseheving, investering i utstyr og utvikling av nye løsninger for aktiviteter.

Innspill til innretning av stimuleringsordninger

Basert på kartleggingen og øvrige innspill fra våre medlemsorganisasjoner har Frivillighet Norge følgende innspill til innretning av de kommende stimuleringsordningene.

Målgruppe for ordningene: En bredde av organisasjoner

Frivillig sektor i Norge er mangfoldig, og for å stimulere til aktivitet er det viktig at ordningene treffer bredt. Erfaringene fra krisepakke 1 og 2 hvor frivillige organisasjoner kunne få kompensert tapte inntekter viser at ordningene ikke nådde hele bredden av frivilligheten. Kravene om maks 60 % statsstøtte og minimum 25 000 kroner i tapt inntekt, samt at det ikke er mulig å søke om dekning av økte kostnader gjør at mange faller utenfor.

Frivillighet Norge ber om at:

- stimuleringsordningene innrettes slik at en bredde av organisasjoner kan bruke dem
- det ikke settes en minstegrense på 60 % statsstøtte for å kunne søke
- det ikke settes en beløpsgrense for å kunne motta stimuleringsmidler

Behov for fleksible ordninger

Vår kartlegging viser at det er mulig å stimulere til økt aktivitet i frivilligheten, men for å treffe bredt vil det være behov for at ordningene er fleksible. Organisasjonene har ulike ressurser og aktivitetene deres rammes på ulike måter av pandemien. Organisasjonene må få dekket økte kostnader knyttet til aktiviteter, herunder kostnader til administrasjon, lønn, lokaler og smitteverntiltak. Organisasjoner må også kunne få midler til nødvendig omstilling, herunder til å investere i utstyr, utvikling av aktiviteter og opplæring av både ansatte og medlemmer. Omstillingen er nødvendig for å opprettholde aktiviteten under pandemien, men vil også være nyttig når pandemien er over. I tillegg er det viktig at ordningene minimerer den økonomiske usikkerheten ved å planlegge større arrangementer hvor det er risiko for avlysning på kort varsel i tilfelle lokale eller nasjonale smitteutbrudd.

Frivillighet Norge ber om at:

- stimuleringsordningene legges opp på en fleksibel måte slik at organisasjonene kan disponere dem på de tiltakene de selv trenger for å skape økt aktivitet, inkludert lønn, innkjøp, leie av lokaler/anlegg, administrasjon, opplæring, investering og utvikling
- det lages en ordning for refusjon av kostnader i tilfelle avlysning på kort varsel
- det ikke stilles krav om særskilt rapportering på bruken av stimuleringsmidler

Bruk eksisterende ordninger i størst mulig grad

En tydelig tilbakemelding fra Frivillighet Norges medlemsorganisasjoner er at det er svært ressurskrevende å stadig skulle sette seg inn i, og søke midler fra, nye ordninger. Vi støtter Kulturdepartementets intensjon i Prop. 1 S (2020-2021) hvor det står «For å unngå unødvendig byråkrati og administrasjon vil det legges vekt på at ordningene skal være enkle, både for søker og forvalter». Det fins i dag mange statlige ordninger som har som formål å fremme frivillig aktivitet. En måte å gjøre stimuleringsordningene enkle på er å bruke allerede eksisterende ordninger til å formidle de midlertidige stimuleringsmidlene. Vi understreker at mens en fordeling av stimuleringsmidler basert på driftskostnader rapportert ved søknad om momskompensasjon vil treffe store deler av frivilligheten godt, er det i andre deler av frivilligheten andre ordninger som i større grad vil stimulere til økt aktivitet. Grunnlagstall for voksenopplæringsmidlene gjennom studieforbund og Frifond-ordningen er eksempel Kulturdepartementet bør vurdere å benytte.

Frivillighet Norge ber om at:

- 1/3 av stimuleringsmidlene fordeles gjennom systemet for momskompensasjonsordningen
- Kulturdepartementet vurderer å bruke andre eksisterende ordninger til å fordele resten av stimuleringsmidlene på en enkel og ubyråkratisk måte. En aktuell måte å gjøre dette på er at:
 - 1/6 fordeles via studieforbund
 - 1/6 fordeles via Frifond organisasjon, hvorav en mindre andel til aktivitetsfremmende tiltak i regi av sentralledet
 - 1/3 forvaltes som en søkbar ordning hos Lottstift for kompensasjon for bortfall av inntekter. Denne skal og omfatte påførte kostnader ved lokale smitteutbrudd mv.

Vi stiller gjerne på møte med departementet for å utdype innspillene.

Med vennlig hilsen

Stian Slotterøy Johnsen
Generalsekretær

Janne Nyhus
Politisk rådgiver